

tuje in nam pojasnjuje vzhodno cerkveno vprašanje z vso potrebno nepristranostjo, a tudi znanstveno, logično in jasno.

Razprava dr. Grivca razpada na tri dele: „Vzroki razkola“, „Poizkusi zedinjenja“ in „Sedanje stanje vzhodnega cerkvenega vprašanja in sedanje delo za zedinjenje“.

Prvi del se razvija v običajnem, znanem toku, ki je odkazan že od samega predmeta. Vendar je pisatelj vtaknil vanj nekaj čisto novih, deloma frapantnih misli. Zanimivo in za stvar važno je, kako je že v petem stoletju v Rimu propadlo znanje grškega jezika. Duhovita je tudi opazka, da je mnogo dogmatičnih razlik med nami in pravoslavnimi samo posledica drugačnega pojmovanja ene in iste dogme in drugačnega znanstvenega razvoja. Dalje se nam bizantinski cezaropapizem predstavlja tu v drugačni, naravnejši luči, kot se navadno smatra. Resnična je opazka, da je ob svojem času v zahodni Evropi vladal nič manjši bizantinizem. Lahko bi se pristavilo: ki je bil pa manj nevaren kakor grški. Tudi Focij in Barda stojita tu pred nami v čisto drugačni luči, kot ju včasih predstavljajo naši kompandiji. Ako ju gledamo v tej luči, nam postane grški verski razkol zgodovinsko razumljiv, drugače si pa nikakor ne moremo pojasniti, kako bi mogla človeka, kot zakotni intrigant in nečimerni Focij in pijanec in razuzdanec Barda (tako se ju na zahodu navadno karakterizuje) biti, ako že ne vzrok, pa vsaj povod tako velikega zgodovinskega pojava, kot je vzhodni verski razkol.

V drugem delu se navajajo resni poizkusi verske unije med vzhodom in zahodom. Unija je takorekoč rdeča nit, ki se vleče skozi vso cerkveno zgodovino Focijevih časov do današnjega dne. Z mislijo verskega zedinjenja so se pečali največji papeži in največji možje katoliške Cerkve. Toda vsak poizkus unije se je ponesrečil, dasiravno je našel tudi na vzhodu navdušenih in požrtvovalnih pristašev in privrženecv. Razni veliki možje vzhodne cerkve, kakor tudi grški vladarji, so iskreno želeli zedinjenja, toda so bili preslabi proti nerazsodni ljudski množici, kakor so tudi papeži bili preslabi proti malomarnosti katoliških knezov in voditeljev zahodnih narodov. Pozneje je padel „drugi Rim“ — Carigrad in nastopil je „tretji Rim“ — Moskva. Rusi, ki so bili v začetku proti katoličanom tako tolerantni in so bili samo od grških popov in menihov nevede in nehoté zapeljani v razkol, so postali pozneje najbolj zavzeti nasprotniki zedinjenja. To je bil vpliv tristoletnega tatarskega jarma, ki je rusko cerkev popolnoma odrezal od zahoda.

V tretjem delu se navaja sedanje stanje vzhodnega cerkvenega vprašanja in sedanje delo za zedinjenje. Neumestno je izgovarjati se edino le na zakrknjenost razkolnikov, ampak glavne ovire zedinjenja leže bolj globoko. Zahodni narodi in vladarji so premalo podpirali idealno prizadevanje papežev. Verska mlačnost, ki je zavladala med katoličani, nas je še bolj odtujila od pravoslavnega vzhoda.

Potem našteva pisatelj podrobno sredstva in taktiko, ki bi se morala uporabljati pri zedinjevanju vzhodnih kristjanov z Rimom, in omenja društva, ki imajo namen, da podpirajo ta prizadevanja.

Knjižica prinaša jako mnogo tvarine iz prvih, najzanesljivejših virov. Jako bo rabljiva za predavatelje, ki hočejo po izobraževalnih društvi in drugod

govoriti o tem vprašanju. Zlasti sedaj, ko se med nami ustanavlja apostolstvo sv. Cirila in Metoda in se bo razvilo živahnejše gibanje za vzhodne naše ločene brate, bo ta knjižica marsikje dobro došla, bodisi v splošno informacijo, bodisi kot uvod v globokejšo študije. Dobi se v Katol. bukvarni.

Dr. Leop. Lénard.

Janez Trdina: **Zbrani spisi**, VI. knjiga. Bajke in povesti V. (Še nenatisnjene.) Cena broširana K 2'50, vezana K 3'50, po pošti 20 vinarjev več.

Vsebina šestega zvezka Trdinovih zbranih spisov je vzeta iz njegove še nenatisnjene rokopisne ostaline. Obsega torej večinoma spise, katerih pisatelj ali še ni dovolj obdelal, ali iz drugih vzrokov, dokler je bil še živ, ni pustil v javnost. Naravno, da so taki spisi navadno manjše literarne, zato pa večje literarnozgodovinske važnosti, ker nam bolj natančno odkrivajo notranje stanje in življenje pisatelja.

V tem zvezku se kaže Trdina z vsemi svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi. Lep, klasičen jezik, živo opisovanje dolenskih značajev, toplo sočuvstvovanje z ljudstvom, so njegove vrline. Skoduje mu pa, da je po svojem prepričanju hladen racionallec in neprenehoma vsiljuje svoje svetovne nazore dolenskem ljudstvu. Zlasti v tem zvezku se hudo kaže njegova tendencioznost, ki ga tudi ovira, da večkrat ne more zadeti pravega ljudskega tona. Tendencioznost se kaže tudi v drugih stvareh. Tako n. pr. pripoveduje Višnjjan Lobé, kako se mu je na Ruskem godilo: — Ker je dal naprodaj nespodobne slike, ga je prišla policija. Sodnik ga je pestil kot „vrag izgubljeno dušo“, slednjič ga pa vendar izpustil, zato, ker je Kranjec. — Nikjer se policija za javno spodobnost tako malo ne briga, kot ravno na Ruskem, povprečni Rus ve pa o Slovencih približno toliko, kot Slovenec o Baskih. Tudi vse opisovanje Rusije je jako fantastično.

Vkljub nam nasprotnemu duhu, ki se često razodeva v Trdinovih spisih, bi njihovo čitanje vendar imelo v eni stvari dober vpliv: moglo bi pripomoči, da se naše mlajše slovstvo vrne k ljudstvu in prične zopet zajemati iz njegove duše. Pod tem ozirom želimo, da bi našel Trdina čitaljev in posnemalcev.

Dr. L. L.

Dr. Avgustin Stegenšek: **Konjiška dekanija**. Umetniški spomeniki lavantinske škofije. Drugi zvezek. Str. 300, s 75 nariski v tekstu in 94 slikami na tablicah. V Mariboru 1909. Založil pisatelj.

Za prvim zvezkom je nepričakovano hitro sledil drugi. Hitro, pravim, ker doba treh ali štirih let je malenkost za tako delo. Želimo le, da bi sledili še novi in da bi imeli kdaj vso našo slovensko domovino opisano na ta način. To bi bil spomenik „aere perennius“. To knjigo smemo prišteti med majhno število onih del, na katera smo lahko ponosni med sabo in se pokažemo med svetom. V naših časih, ko je tako malo zanimanja za resno in trudapolno znanstveno delo, ko so na dnevnem redu le črtice in podlistki in reliefi, moramo tako delo pozdraviti s podvojenim veseljem. Obenem se moramo z vso našo domovino zahvaliti možem, ki so materialno omogočili, da je izšlo to delo. Gospodu pisatelju naj bo pa za njegov trud in troške v plačilo zavest, da je s tem postavil lep spomenik domovini in potomcem. Zgodovina cerkvene umetnosti, slovenska zgodovina in